

Jegyzet Dis Tömlöcéhez

Vladislav Petković Dis (1880–1917) a huszadik századi szerb líra társtan, magányos képviselője, aki még a Srpska Moderna későparnasszista költőihez képest is szokatlanul új hangon szólalt meg, magára vonva ezzel a kor mindenható kritikusanak, Jovan Skerlićnek a haragját, aki Dist „a rothadás költőjének” titulálta, s ezzel véglegesen ellehetetlenítette alkotói érvényesülését, ami egyik-másik versének kíméletlen társadalombíráló hangja miatt amúgy sem ment volna egyszerűen a korabeli Szerbiában.

*Ránktört a hanyatlás fekete ideje,
Megáradt a mocsok, züllöttség és vétek,
Böfög a széthullás rohadt lehelete,
Mind rég meghaltak már próféták, vitézek.
Ránktört a hanyatlás fekete ideje.*

*Búntanyák, csatornák szennyét eltörölték,
Napvilágra keltek sötét szuterének
Átkozott lakói, alattomos törpék
A nyakunkra ülve lettek szuverének.
Búntanyák, csatornák szennyét eltörölték.*

A fentieket Dani című keserű társadalmi tablójának első két strófájában írja, én némi szándékos áthallással Napjaink címen fordítottam. Jellemző, hogy ezt a költeményét még 1968-as kiadású, válogatott verseit tartalmazó kötetébe sem vették fel, bizonyára nem egészen véletlenül.

Disnek nem csak költői opusa maroknyi, noha jelentős, de élete is rövid és hányatott volt. Falusi tanítóként kezdte pályáját, majd Belgrádba került vámhivatalnoknak, Sima Pandurovićtal irodalmi lapot indított, 1912-ben részt vett a szerb–török harcokban, majd később az első világháborúban is. Menekültként Korfura, majd Franciaországba került, ahonnan visszatérőben 1917-ben egy elsüllyesztett olasz hadihajó utasaként a Jón-tenger hullámsírjába veszett. Ha úgy tetszik, akár sorsszerűnek is tekinthetjük: első verseskötetének, mely 1911-ben látott napvilágot, a Vízbefúlt lelkek (Utopljene duše) címet adta. Ennek a kötetnek egyik meghatározó verse a Tömlöc (Tamnica), amit Miodrag Pavlović, Petković Dis első alapos méltatója a költő szubjektív, lírai kozmogóniájának nevezett, s ő mutatott rá e jelentős költészet ösztönösen baudelaire-iánus szimbolizmusára is.

